

Реферат на тему: "Грецька історична проза. Геродот. Фулідід"

Тематично-літературні

Реферат на тему:

Грецька історична проза. Геродот. Фулідід.

Зародження грецької прози належить до VI ст. до н. е. ,коли в Греції, з розвитком рабовласництва, розвивається товарно грошові відносини. Цей процес особливо інтенсивно в грецьких містах Малої Азії де найбільш передовими були поселення греків — іонітів, і вершу чергу місто Білет.

Розквіт малоазійських міст в значній мірі пояснюється вигідними умовами їх географічного положення між материковою Грецією і країнами Сходу. Першим грецькими філософами, які вивчали, в зв'язку з астрономією і математикою, проблеми походження і розвитку світу й проблеми природи в цілому, були іонійці, а основоположником іонійської філософії був фомс з мілета, який жив у VI ст., перший грецький філософ — матеріаліст.

Цілком природно, що в зв'язку з розвитком нових відносин в малоазійських грецьких містах і розширенням торгівлі і колонізації, головна роль в якій в VI ст. Належала знову ж таки мілету, почався розвиток прозового мовлення, так як торговельне життя, зв'язане з необхідністю встановлення письмових договорів, потребувало користування прозовим мовленням: точно так і розвиток науки привило за собою прозову форму твору. Ліричний твір з'явився в літературі раніше прозового. Причиною цього було те, що для розвитку рози необхідною умовою було мистецтво письма: поетичне мовлення, завдяки його ритму, порівняно легко запам'ятовувалося і могло довго зберігатися в пам'яті: не тільки співці древнього часу , але і освічені люди історичної епохи могли знати всю "Іліаду" і "Одіссею" на пам'ять, як цим хвалився Міккерат в "Банкетті" Ксенофонта. Прозове мовлення запам'ятати було складніше, і тому воно мало застосовуватися в літературі лише тоді , коли виникла і розвинулася писемність. Древня історія у греків і логографи. Древньою історією для греків були народні пісні, які склалися в Гомерівський і догомерівський період.

Навіть такий історик, як Фулідід, вважає Троянську війну повністю історичною подією; він тільки поправляє деякі гомерівські свідчення. В порівняно пізні часи народи, які спиратись між собою вважали можливим спиратися на гомерівські поеми, які на авторитетні, загально прийняті документи.

Греки вважали міфічні часи навіть не надто віддаленою історією. Троянська війна, наприклад, за їхнім літочисленням, проходила у XII ст. до нашої ери, за 6-7 ст. до VI-VII ст., коли з'являється твори логографів і Геродота. Якщо навіть вчені нового часу вважають можливим знайти в міфах зерно історії, то немає нічого дивного в тому, що греки вважали в міфах історію минулого свого народу.

Як довго Гомер і Геліод зберегли для греків значення істориків найкраще показує приклад Страбона, на його думку "Іліада" і "Одіссея" мають історичну основу, яку він намагається відновити за допомогою древніх грецьких істориків.

Таким чином, перехід від епосу до історичного прози в VI ст. до н. е. Проходив поступово і був цілком закономірним; змінився не сам зміст, а тільки форма твору.

Мало того, навіть в той час, коло вже існувала історична повість в прозовій формі, були ще спроби викладати історію віршами і так Херил Самоський, молодший сучасник і шанувальник Геродота, взявся за сучасну історію в своїй поемі "Персеїда", сюжетом якої була перемога афінян над перським царем Ксерксом. Таким чином, на протязі деякого часу історія викладалась і прозою і віршами.

Так як Навкратида в Єгипті була заснована іонійцями, то і папірус проник на самперед до іонійців Малої Азії. Тут і зародилась грецька літературна проза, тут в VI ст. до н. е. з'являються перші історичні твори, написані прозою. Цих істориків, попередників Геродота, а деяких будучи його сучасниками, прийнято називати логографами.

Слову "логографи" ми не зовсім правильно надаємо значення "історики догеродотового періоду". Це слово вжите Фукидідом у вказаному вище місцем в значенні "пишучи прозою", "поетом", — незалежно від змісту творів, а не в спеціальному значенні "історики".

Твори логографів не дійшли до нас, збереглись лиш уривки з них у різних грецьких письменників, та уривки ці надто малі, щоб по них ми могли створити собі уявлення про логографів. Тому для нас важливі відгуки про них Страбона і Діонісія Галікармаського.

Діонісій поділяє логографів на дві групи: старших і молодших. Першим логографом, за свідченням древніх, Кадмі із Мілетта. Але ще в древності, як говорить Діонісій, були сумніви в належності йому твору, який ходив під його іменем, а в наш час багато хто визнає саму особистість Кадма, першого логографа, і вважають, що його плутають з фінікійцем Кадром, легендарним винахідником грецького алфавіту. Питання в даній ситуації не має значення, тому що із творчості Кадма, якщо вона й була. До нас нічого не дійшло.

Фрагменти творчості логографів настільки розрізнені і мало чисельні, що не дають можливість відтворити їхні твори в повному виді. Але разом з цим ці фрагменти створюють великий інтерес і для історика і для літературознавця, тому що показують і розвиток історичного мислення, і розвиток літератури, і розвиток літературної мови, які залежать від економічного і політичного розвитку Стародавньої Греції.

Геродот. Перехідну сходинку від творів логографів до подальшої історії становить "Історія" Геродота.

Про життя Геродота, як і про життя багатьох грецьких письменників, до нас дійшло з древності мало свідчень; ще менше тих, які можна вважати достовірними.

Сам Геродот в своїх творах повідомляє про себе дуже мало.

За свідченням Памфіла, Геродот народився 484 р.; але не слід вірити цим свідченням, бо це тільки гіпотеза, та гіпотеза, близька до правди.

Про рік смерті Геродота немає ніяких свідчень, очевидно, він був невідомим грецьким ученим. Вчені нового світу визнають його приблизно на основі самого труду Геродота. Він згадує деякі події пелопонеської війни, але про події після 430 р. ніяких спогадів уже нема. На основі цього можна припустити, що він помер біля 430 р.

Проте, що Геродот був родом з Галікарнасу, свідчать також Діонісій Галікарнаський і Страбон.

От майже і всі свідчення про життя Геродота, які дійшли до нашого часу із древності. Вчені нового часу добавили до цього багато гіпотез.

Про дитинство і юність Геродота і про освіту ми не маємо ніяких свідчень. Але на основі його "Історії" можна визначити, що він був дуже освідченню на той час людиною. Геродот покинув свою батьківщину та причина цього і досі залишається для нас непояснена. Життя Геродота, після того, як він покинув рідне місто, можна вважати один факт, що він поселився в місті Фуріях.

Значну части свого життя Геродот провів у мандрівках.

Історія Геродота. Під ім'ям Геродота до нас дійшло два твори: "Історія" і "Життя Гомера". Останній твір вважається не Геродотовим, тому його твором вважається лиш "Історія".

В основу "Історії" покладена ідея про древню ворожнечу між греками і східними народами, між Європою і Азією на перший погляд "Історія" здається твором безладним: основна розповідь переривається відступами від теми. Але при більш детальному аналізі виявляється, що "Історія" написана за глибоко обдуманим планом. Хоч поділ на дев'ять книг і не належить Геродоту, але відповідає його планові і зроблений розумно.

В зв'язку з питанням про порядок створення "Історії" і про час створення її окремих частин, виникає запитання про місце творення того й іншого.

Найбільш правдоподібно, що "Історія" Геродота була написана до його переселення в Фурії, а в Фуріях він обробив її.

Таким чином, не має доказів для припущення, що Геродот виїхав з Фурії і переселився в Афіни, найвірогідніше, що він залишився в Фурії до кінця життя. Смерть його, як уже було сказано, настала після 430 р. До цього часу він уже встиг написати "Історію" в тому вигляді, в якому вона дійшла до нас.

Геродот хоч і мало цікавився політикою, та з усього видно, що він був противником тиранії і прихильником рабовласницької демократії сучасних йому Афінах.

У Геродота є свого роду трактування про форми правління, в яких він вбачає як і переваги, так і недоліки демократії, олігархії і монархії. Між іншим до окремих тиранів Геродот відноситься великодушно. В історії греко-перських війн симпатія Геродота майже повністю на стороні афінян і він ставить їх на перший план, майже всюди відводить їм головну роль і вихваляє за заслуги.

Геродот вірить в міфи. Він ставить на одну лінію сучасних йому історичних діячів з міфічними їх предками і богами.

Спосіб літочислення Геродота такі як у його попередників істориків, генеалогічний, тобто за поколіннями і міфічними, причому три покоління становлять

одне століття.

Однак Геродот не завжди ставився до міфологічних розповідей з цілковитою довірою; інколи і у нього з'являється скептицизм і він дає раціональне тлумачення міфів.

Геродот інколи намагався уникнути в розповіді втручання божества, пояснюючи події звичайними причинами.

Вище уже говорилося про те, що нам невідомо, коли і ким була створена "Історія". Існує припущення, що вона була створена друзями автора зразу після його смерті. Як доказ цього вказують на ряд місць у Софокла, Еврипіда і Аристофана, в яких нібито відгуки "Історії".

В літературу грецької епохи Геродот входить уже як, класик.

В римську епоху помітно знайомство з Геродотом як з істориком. В цю епоху починають цінувати Геродота головним чином як письменника, з художньої сторони.

У візантійську епоху Геродот був добре відомий. У деяких письменників цієї епохи навіть помітно наслідування мови і стилю Геродота.

Вчені римської і візантійської епохи також займались Геродотом.

Цицерон назвав Геродота "батьком історії" родоначальником історії. Чи мав право Цицерон так називати Геродота, не дивлячись на те, що йому передували цілий ряд логографів. Цицерон правий: хоч у Геродота багато спільного з логографами, він має і багато вагомих відмінностей від них. Перед логографами Геродот має переваги в двох відношеннях: по-перше, Геродот вибрав сюжет своєї розповіді недалеко від нього минуле, про яке можна було мати більш-менш відомості, тоді, коли логографи писали головним чином про події далекого минулого, в значній мірі міфічні; по-друге "Історія" Геродота має універсальний характер, який торкається подій ледь не всього світу, відомого греками того часу, тоді як предметом розповідей логографів була історія якої-небудь однієї країни чи одного народу; по-третє, Геродот намагається об'єднати не однорідний матеріал спільною ідеєю: історичної — ідея Азії з Європою, і релігійної — ідеєю направлення богами ходу історії; поставив в основу свого твору строго обдуманний план, він зробив його художнім твором, чого не було у логографів.

Та якою не була б наша думка про достовірність фактів, повідомляючи Геродотом, необхідно дослідити ступінь достовірності походження його повідомлення в кожній окремій ситуації, так як достовірність його повідомлень неоднакова в різних частинах його праці.

В загальному значення "Історії" надзвичайно велике. Його твір — це свого роду історико-географічна і етнографічна енциклопедія, невичерпна скарбниця про минулі часи.

Молодшим сучасником Геродота був Фулідід, автор "Історії" посвяченої опису подій пелопоннеської війни. Про життя Фулідіда, як і про життя більшої частини древніх грецьких і римських письменників, ми майже не маємо достовірних відомостей. Достовірні відомості про його життя можна вважати лише те, про що ми дізнаємося з його власних творів. Він повідомляє про себе не багато. Фулідід пережив всю

пелопоннеську війну. На другому році війни Фукідід постраждав від епідемії чуми і описав цю хворобу

Фукідід був змушений жити у вигнанні, та це принесло йому користь як історику: знаходячись не на батьківщині, він стояв близько до справ двох воюючих сторін і тому на дозвіллі мав більше можливостей дізнатися про деякі факти.

Найобширнішу біографію Фукідіда написав Маркеллін, роком народження Фукідіда вважають 471 р. Але що до цього питання існують різні думки, тому рік його народження повинен знаходитися між 471 і 454 рр.

Рік смерті Фукідіда також точно не відомий. Сам він говорить, що прожив всю Пелопоннеську війну, мабуть, він помер після 404р.

Про юнацькі роки Фукідіда ніяких достовірних фактів немає.

Про високу освіченість Фукідіда ми можемо судити на основі його творів, по науковому, філософському складу його історії, по його знайомству з поетичною літературою, з істориками попереднього часу.

В науці до цього часу невирішене питання, чи був винен Фукідід в тому, що не зміг захистити Амфіполь. За словами Маркеллін і інших письменників, на час вигнання Фукідід жив у Фракії.

За свідченням історика Гінея, Фукідід на час вигнання жив в Італії і там був похований. Та ця думка піддається сумніву.

Пробувши двадцять років у вигнанні, Фукідід повернувся на батьківщину.

Від Фукідіда до нас дійшов твір, в якому описана пелопоннеська війна.

На загально прийнятій думку, "Історія" Фукідіда залишилась після його смерті не дописаною. Як говорить сам Фукідід, темою його твору був опис війни між пелопонійцями і афінянами, яка в кінці була названа "Пелопоннеською". Вибрав він цю тему тому, що, за його переконаннями, ця війна "буде війною важливою і най достовірнішою всіх попередніх", а тому він "приступив до праці своєї в час виникнення війни".

Перша достойність всякої історії — її правдивість і критична перевірка повідомлюваних фактів. Власні спостереження опитування інших людей були головними джерелами повідомлень Фукідіда. Так крім цього він користувався, хоч і в незначній мірі, працями своїх попередників.

Однією з характерних особливостей "Історії" Фукідіда, за яку йому часто дорікали в нові часи, є його численні відступи чи екскурси. До числа особливостей викладу в "Історії" Фукідіда відноситься також спосіб відрахування часу. Численна по олімпіадах було освоєне істориками не раніше часів Птолемея Диладельфа.

Хронологічна система, прийнята Фукідідом, являла собою великий крок в перед в історичній літературі того часу. Однак, уточнюючи хронологію подій, ця системи псує виклад описуючи одну і ту ж подію, в різних місцях, якщо вона займала більше одного періоду часу.

В древності на історичний твір дивились не тільки як на науковий, але як і на літературний твір. Тому і в античній літературі твір історіографічного характеру, за

деякими виключеннями, займають рівне місце з творами, переслідуючи ми виключно літературні цілі.

Древні критики цінували Фукідіда головними чином як письменника. Однією із головних переваг всякого художнього твору є єдність плану, "Історія" Фукідіда повністю задовольняє цю вимогу.

Фукідід належить до числа людей, важких для розуміння, особливо важко розуміти у нього речі.

Фукідід, як і інші грецькі прозаїки, користується прийомам риторики. Однак, якщо залишити в стороні деякі граматичні і стилістичні недостатки Фукідіда, а дивитись лиш на літературні особливості його як історичного вісника, то його працю з повним правом можна вважати прекрасною.

Історичні розповіді Фукідіда часто перериваються речами різних дійових осіб чи прямих, чи посередніх.

Характер людини, як розуміє Фукідід, вважається в характері її речей.

Творчість Фукідіда визвала інтерес у сучасників і наступних поколінь. Це видно вже хоч би з того, що знайшлися люди, які захотіли продовжувати його працю — Ксенофонт, Феопомп і Кратіпп. До нас дійшло тільки продовження "Історії" Фукідіда, написане Ксенофонтом.

Від творів Феопомпа і Кратіппа збереглись лише уривки. Та в загальному "Історія" Фукідіда досить рідко згадується у письменників наступних після нього поколінь: ні Платон, ні Аристотель його не згадують. Оратори зі школи ігнорували Фукідіда як стиліста, не задовольняючи правила школи. "Із ораторів, — говорить Діонісій, — тільки один Демосфен був прихильник Фукідіда у багатьох відношеннях. Древні розказували, нібито Демосфен переписав вісім разів твори Фукідіда.

В II ст. до н.е. з Фукідіда знайомляться і у Римі: Катон Старший читав його в похилом віці. Цицерон багато раз згадував про нього, але не вважає його твори здатними для наслідування. Але так чи інше в часи Цицерона були оратори, які наслідували Фукідіда.

Декілька років по тому після смерті Цицерона в Римі переселився Діонісій Галікарнаський і жив там, як було уже сказано з 30 по 8 р. до н.е. Він присвятив Фукідіду три трактати. За зовнішньою формою ці листи, адресовані різним людям, про яких нам нічого не відомо; важливо те що у Римі того часу були люди, не тільки знайомі з творами Фукідіда, але й ґрунтовно їх вивчали.

Діонісій розбирає твори Фукідіда зі сторони змісту і композиції, а також зі сторони стилю і мови на думку Діонісія, історик повинен вибирати сюжет, приємний для читача, і в цьому відношенні Геродот набагато вищий від Фукідіда, тому що Фукідід в своїй "Історії" пелопоннеської війни показує співвітчизникам картину початкову і похмуру, а Геродот очаровує Греків, описуючи їх перемогу над варварами. Діоніс критикує хронологічну систему Фукідіда — описувати події війни за літом і зимою. Тому що ця система псує зв'язок твору. Діонісій вважає неправильним, що Фукідід найперше створює неправдиві а потім істинні причини війни, тоді, коли треба було

чинити навпаки. На думку Діонісія, Фуکیدід не виконує свою обіцянку описати всю війну, він доводить свою розповідь тільки до двадцять другого року війни. Діонісій дорікає Фуکیدіду за те що той розмістив відомий надгробний напис Перікла з приводу загибелі невеликої кількості афінських воїнів в перших битвах з спартанцями в другій книзі. Діонісій хотів, для прославлення воїнів, які загинули в поході під командуванням Демосфена. Очевидно, Діонісій припускає, що історик може ставити такі написи, де йому задумається.

Однак Фуکیدід ще довгий час вважався зразком для ораторів. І в районі стилю, який, на думку Діонісія, у Фуکیدіда "надзвичайний", він до пізньої древності і навіть в візантійську епоху вважався зразковим письменником.

В результаті труднощів тексту Фуکیدіда для розуміння, твори Фуکیدіда потребували коментаторів уже в стародавні часи. Олександрійські вчені, які розділили його "Історію" на книги, писали про Фуکیدіда дослідження і коментували його праці.

Повага до Фуکیدіда перейшла і до вчених нового часу, які, починаючи з відомого французького гуманіста Генріха Стефана, змогли оцінити його більше, ніж стародавні.

Захоплюючий відгук про Фуکیدіда як про історика дав Гоббе, англійський філософ матеріаліст, який випустив 1629 р. переклад "Історії" Фуکیدіда.

У XIX ст. "Історія" Фуکیدіда піддалась докладному вивченню і істориків і економістів.

К. Маркс вважає, що окремі вислови Фуکیدіда, в значній мірі, відповідають його вченню про твар-виробництво і розподіл праці.

"Афіняни, — пише Маркс, — як виробник товарів відчував свої переваги над спартанцями так як останні володіли у війні лиш людьми, а не грошами, що Фуکیدід і змушує вкласти Перікла у творі, який закликав афінян до пелопоннеської війни.

З зарубіжних істориків XIX-XX ст. Фуکیدіда високо цінують Маковей, Ранке і Мібур. Наведемо відгук останнього в перекладі Т.Н.Грабовського: "Фуکیدід досягає вищої, доступної історичу досконалості відносно твердості,

і живого твору. В останньому відношенні з ним, можливо, зрівнявся б Гацит, якщо б до нас дійшли книги його історії: в тих, які збереглися, він ще має очевидцем і учасником в подіях подібно до Фуکیدіда. У Тацита немає такої вільності і наочності. Фуکیدід пише так, ніби він ще присутній, при тому, що описує і бачить все на власні очі. В цьому він неперевершений ; мабуть в останніх книгах Лівія була також наочність, хоча й в іншій мірі ми знаходимо її також у Салюстія. Можливо вона була в ранніх його книгах.

В. П. Пушкін говорить: " з захопленням я читав Фуکیدіда ".

Два російські перекладачі — Ф.. Міщенко і С. А. Шебельов — в передмові до перекладу також дали Фуکیدіду високу оцінку. " Твори Фуکیدіда, — говорить С. А. Шебельов,— є одним із характерних зразків тих, що досить не часто зустрічаються, художніх творів, в яких зміст відповідає формі, а форма відповідає змістові. Фуکیدід змушений не рідко боротися, і боротись дуже сміливо, з формою словесного вираження, пристосувати її до того, щоб вилити в неї ті думки, які він бажав

відобразити найбільше підходящим чином. І в цій сміливій боротьбі з формою виступає у Фукідіда ще наочніше вся велич змісту його праці, і вона, ця боротьба, надає всім працям Фукідіда своєрідну надзвичайність.

Фуکیدід ніде не виказує свого політичного кредо, яке ми мусимо витягувати із його суджень про різні події. Питання про його політичні переконання вирішується спірно: одні вважають його олігархічно налаштованим, інші прихильником демократії.

Фуکیدід якщо виходити з того, що він являється родичем Кімону, належить до аристократії, тому звичайно впливає припущення що він повинен бути противником демократії.

В " Історії " Фукідіда зустрічаються і окремі вказівки на особисті погляди автора з приводу тієї чи іншої форми правління.

Вірячи в те, що в світі все стається за законами природи Фуکیدід переконаний, що людська природа завжди залишається тією ж що "минуле по характеру людської природи, може повторитись коли-небудь в майбутньому в тому ж чи подібному вигляді" на цьому переконанні він сподівається, що його праці будуть корисні у майбутньому.

"Можливо,-говорить він,— історія моя здається менш приємною для слухання; та для мене буде достатньо що її будуть вважати корисною ті, які захочуть мати правдиві свідчення як про минуле, так і про те, що коли-небудь знову, за характером людської природи, буде таке ж чи схоже. Вона написана більше для того, щоб бути здобутком на віки, ніж для того, ніж для того, щоб служити предметом для використання в даний момент.

Використана література:

1. Історія грецької літератури (під ред. С. І. Соколовського) / том II / М. — 1995.
2. Антична література (А. Ф. Лосєв, А. А. Тако — Гаді) / К. — 1976.
3. Антична література (В. І. Пащенко, М. І. Пащенко), К., — 2001.